

Тельна О. А.
Канд. пед. наук, доцент кафедри
корекційної освіти та спеціальної психології
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

БАЗОВІ АСПЕКТИ ЗАЛУЧЕННЯ НЕЗРЯЧИХ ДО ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В США (НА ПРИКЛАДІ ШТАТУ МІНІСОТА).

Північноамериканські дослідники інклюзивною називають таку освіту, коли всі діти навчаються, відпочивають, грають разом, активно спілкуються одне з одним і не звертають увагу на індивідуальні особливості, наприклад, колір шкіри, мову спілкування, релігійну приналежність, інвалідність тощо. Це визначення є дуже близьким до українського поняття «інтеграція» (лат. Integratio – об'єднання, відновлення функціональності), що передбачає спільну корисну діяльність на благо всіх її учасників.

Відповідно, інклюзія може і мусить бути не лише освітньою, а й соціальною (спілкування поза домом і школою, доступ до рекреаційних, оздоровчих, туристичних та інших видів послуг); психологічною (прийняття дітей із інвалідністю членами колективу, розуміння їхніх потреб і можливостей, надання психоемоційної підтримки, готовність до співпраці з «інакшою» дитиною); економічною (забезпечення людям із інвалідністю належного фінансового забезпечення, надання їм доступу до банківської сфери, сфери послуг, туризму тощо); культурницькою (доступ до культурних і релігійних споруд, сфери розваг, залучення до мистецької діяльності); транспортною (доступна інфраструктура міст і сіл, всіх видів міського, міжміського, міжнародного транспорту); тощо.

У штаті Мінісота, що вважається найліпшим у сенсі соціального забезпечення й інклюзивності, всі державні дитсадки та школи приймають на навчання дітей із будь-якими порушеннями психофізичного та / чи психоемоційного розвитку, за бажанням дитини, її батьків чи осіб, що їх замінюють. Також існують альтернативні форми навчання: спеціальні освітні установи (за нозологіями), навчання вдома з лімітованим відвідуванням дитиною обраного навчального закладу (чи без нього), реабілітаційно-розвивальні центри (без постійного проживання та з ним). Однак, згідно зі законодавством США, освітні установи приватної форми власності не зобов'язані створювати належний рівень доступності своїх послуг особам із інвалідністю, тому далеко не всі приватні дитсадки та школи є інклюзивними. Однак, приватні університети вважають за необхідне надати студентам із інвалідністю всі можливості для комфортного навчання і щорічно збільшують фінансування так званих Disability Services, що опікуються студентами з особливими потребами.

Вибір навчального закладу здійснює родина незрячої дитини, а не сторонні спеціалісти. Індивідуальна програма розвитку (Individual Program of development – IPD) розробляється виключно командою зацікавлених осіб: дитина, її батьки чи опікуни, вчителі, асистент учителя, психолог, спеціальний педагог, представник адміністрації освітньої установи, будь-які інші особи, за бажанням незрячої дитини чи її офіційних представників. Жодне рішення стосовно навчання, виховання, реабілітації, лікування не може бути ухваленим без присутності самої дитини та її офіційних представників (до досягнення дитиною повноліття), та без згоди усіх зацікавлених сторін.

ІПР є документом суворої звітності, але може бути зміненою у будь-який момент, за бажанням дитини, її батьків або опікунів, учителя чи інших зацікавлених осіб. Вона покликана відображати актуальні потреби дитини з інвалідністю, а не визначати стратегію її виховання чи реабілітації.

У США немає стандарту середньої освіти, тому навчання дітей із порушеннями зору визначається виключно їхніми індивідуальними можливостями та потребами. Дитина з тяжкими порушеннями зору, скажімо, може взагалі не відвідувати уроків малювання чи геометрії. ІПР регулює кількість навчальних годин і обсяг навантаження кожної дитини, відповідно до її бажань і можливостей. Тому по закінченні школи незрячі випускники отримують довідку, в якій зазначено їхні досягнення з тих навчальних предметів, які вони відвідували. Це створює значні проблеми зі вступом до коледжів і з працевлаштуванням, але «Програма підготовки до самостійного життя» (Mature Program) допомагає їх подолати.

Усі пов'язані з перебуванням незрячої дитини в державній освітній установі витрати, покриває держава (щоправда, джерела фінансування можуть бути різними). Значну частку фінансування інклюзії у США забезпечують благодійні фонди, неурядові організації, меценати. З додаткових джерел фінансуються інклюзивні театри, інклюзивний спорт, інклюзивний туризм тощо.

Права незрячих на інклюзивну освіту забезпечуються федеральним і місцевим законодавством, і будь-яке їх порушення, доведене в суді, суворо карається. Активісти та правозахисні організації ведуть інтенсивну роботу з моніторингу доступності всіх сфер життєдіяльності для будь-яких верств населення й обстоюють забезпечення рівноправного доступу до медичного, соціального, рекреаційного та інших видів сервісу для людей із інвалідністю. Проте, чимало випадків нехтування правами людей із інвалідністю залишаються без відповідних наслідків, оскільки дискримінацію за ознакою інвалідності буває дуже важко довести.

Тож, залучення незрячих США до інклюзивної освіти базується на багатьох факторах: законодавстві, фінансових стимулах, соціальному заохоченні, активності інвалідського руху, державній підтримці, культурно-історичним особливостям країни, демократія якої ґрунтується на глибинній повазі до особистих прав і свобод кожного громадянина.

